

Gouda, 7 september 2016

Deelnemers NVC-inspiratiemeeting kritisch over voortgangsrapportage

Eenzijdige focus op recyclingcijfers leidt tot cijferfetisjisme

Tekst: Erik Kruisselbrink, TXPR

Foto's: Roel Dijkstra

Staatssecretaris Sharon Dijksma mag dan in grote lijnen tevreden zijn over de jongste resultaten van het verpakkingenbeleid in Nederland, diverse verpakkingdeskundigen zijn dat aanzienlijk minder. Recycling is volgens hen maar een onderdeel van de circulaire economie. Want er zijn ook nog begrippen als Reduce, Re-use en Rethink. Door puur te focussen op de recyclingcijfers verwordt haar beleid tot cijferfetisjisme.

In het auditorium van NVC Nederlands Verpakkingencentrum is op woensdag 7 september voor het tweede jaar in successie de inspiratiemeeting 'Milieu-effectiviteit verpakkingen en verpakkingafval' gehouden. Actuele aanleiding dit jaar was het verschijnen van de voortgangsrapportage 'Raamovereenkomst Verpakkingen 2015' van staatssecretaris Sharon Dijksma van Milieu en Infrastructuur op 11 juli. Met een hele prominente rol voor de jongste recyclingcijfers voor de diverse verpakkingmaterialen uit 2015. Dijksma toont zich op basis daarvan over het algemeen heel tevreden over de koers van Nederland richting circulaire economie. Al was het maar dat Nederland goed op weg is de toekomstige doelen te halen voor wat betreft recyclingcijfers die ver boven de Europese vereisten op dit vlak liggen.

De kneep

En daar lag nu juist de kneep voor wat betreft de aanwezigen aan de discussietafel. Want circulaire economie bleek voor hen veel meer dan alleen maar recycling en het kunnen tonen van goede cijfers op dat vlak. Of zoals Siem Haffmans van Partners for Innovation het formuleerde: "Recycling is wel het laatste middel als het gaat om te komen tot een circulaire economie." Daar gaan wat hem betreft de begrippen Reduce, Re-use en Rethink toch wel echt wel aan vooraf als hogere doelen. Los daarvan constateert Haffmans wel dat Nederland niet stil zit op het vlak van de circulaire economie. "Er is wel beweging."

Joan Hanegraaf voorzitter van branchevereniging NRK Verpakken en in het dagelijks leven directeur van Oerlemans Packaging was het helemaal met Haffmans eens. 'Wij zijn als bedrijf voortdurend bezig om onze kunststoffolie dunner te maken om zo min mogelijk schade te berokkenen aan het milieu. Maar daarvoor wordt je in feite gestraft als je alleen maar kijkt naar hoeveel kilogram er wordt ingezameld en gerecycled. We moeten de mindset van de consument veranderen. Het gaat erom dat hij afval gaat zien als hoogwaardige grondstof voor nieuwe producten. Daarmee dien je een tweeledig doel. Je zorgt dat de CO2-voetafdruk minder wordt en dat je beschikking krijgt over meer - schaarser wordende - grondstoffen.' Siem Haffmans vulde aan dat het probleem van het recyclen van kunststof verpakking is dat ze niet ontworpen zijn om aan het eind van de 'levensfase' gerecycled te worden. Daar zou wat hem betreft veel meer aandacht aan moeten worden besteed.

Het auditorium van het NVC was het toneel voor de inspiratiemeeting

Peter van Ostaijen van de Corrugated Benelux Association (CBA) - de branchevereniging voor de golfkartonindustrie - vindt dat ook de Tweede Kamer bij de beoordeling van de recycling resultaten te eenzijdig focus legt op het halen van recyclecijfers. "Zij gebruikt vooral cijfermatige indicatoren en kijkt minder naar de vele positieve ontwikkelingen in de markt. Daardoor ook wordt de staatssecretaris alleen afgerekend op cijfers die wel of niet exact gehaald worden. Dat lees je ook in de rapportage van de staatssecretaris aan de Kamer, die vandaag voor ligt. Ik noem dat cijferfetisjisme. Daarbij worden achterliggende ontwikkelingen, zoals het gebruik van dunner, schoner en beter recyclebaar materiaal en intelligente verpakkingen, volledige buiten beschouwing gelaten. Soms kosten bepaalde ontwikkelingen gewoon ook veel tijd en zijn er voor het bedrijfsleven forse investeringen mee gemoeid. Ook dat moet bij de beoordeling van de situatie worden betrokken."

Lagere overheden

Als het dan toch gaat om verhoging van de recyclingsscijfers is hoogleraar bestuur en economie van de publieke sector Raymond Gradus van de VU in Amsterdam heel nadrukkelijk voorstander van het verplaatsen van het afvalinzamelings- en recyclingsbeleid naar lagere overheden. Laat hen zelf uitzoeken welke methode bij hen het beste werkt. In een grote stad met veel hoogbouw en dus weinig ruimte om afval te scheiden en te beprizen kan dat heel goed nascheiding zijn. Gradus ontdekte in zijn onderzoek (samen met Elbert Dijkgraaf) naar de potentie van nascheiding van plastic afval ook dat het kosten-effectiever is om kunststofafval te verbranden – oftewel thermisch recycelen zoals dat in het jargon genoemd wordt – dan het in te zamelen en her te gebruiken. Hanegraaf bleek daar als fabrikant geen voorstander van, hoewel het de makkelijkste weg lijkt. “Door de consument afval te laten scheiden, gaat hij zijn gedrag veranderen.” Hanegraaf vindt overigens dat afvalscheiding niet alleen een ‘probleem’ mag zijn van gemeenten. Want dan krijg je allemaal tegengestelde belangen met andere stakeholders. Laat gemeenten, consumenten en bedrijfsleven samen naar oplossingen zoeken. Dan heb je draagvlak en krijg je de best werkende oplossingen. Ik verbaas me er overigens nog steeds over dat de Plastic Heroes-zakken van een dun prime materiaal zijn gemaakt en niet van gerecycled materiaal. Want dan geef je echt het goede signaal af als overheid.”

Lat hoog leggen

Gradus is er overigens qua cijfers helemaal niet zo’n voorstander van dat Nederland zijn recyclingsnormen hoger stelt dan de Europese norm. “Daar betaalt de burger voor. Zo is het afvalfonds is volgestort met 200 miljoen euro, omgerekend 25 euro per huishouden.” Hanegraaf bleek daar weer wel voorstander van te zijn. “Als de lat hoog ligt, spring je ook hoog. Wij hebben allemaal innovatieve producten ontwikkeld waar we zelfs in Zuid-Afrika met een zwakke Rand als munt kunnen concurreren.” Dat vond Haffmans ook: “Je moet wel ergens beginnen en dat kost nu eenmaal geld. Om een maatschappelijk probleem op te lossen moet je soms tijdelijk prijsprikkels of innovatiesubsidies inzetten.”

Burger versus consument

Een van de vragenstellers op de publieke tribune bracht het punt naar voren dat de onwetende burger verpakking alleen maar als negatief ziet, terwijl die toch echt een functie heeft. Projectleider Marc Reijnders van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) schetste een treffende tegenstelling tussen de consument en de burger. “Voor de consument is de verpakking iets moois wat hem helpt voor het in zijn ogen beste product te kiezen. Voor de burger is de verpakking een last, want wat moet hij er in de afvalfase mee doen.” Haffmans vindt dat er qua communicatie nog een schone taak voor het KIDV en de scholen ligt. Wat Gradus betreft mag er vooral streng opgetreden worden tegen lieden die verpakkingsafval tot zwerfafval promoveren. Dit is in zijn ogen effectiever dan subsidies die indirect door consument betaald worden.

Biobased en biodegradeerbaar

Op de vraag of de circulaire economie niet veel meer is gebaat bij een focus op biobased en biodegradable leverde een tweeledig antwoord op. Hanegraaf stelde met Oerlemans Packaging al meer dan 25 jaar bezig te zijn met biodegradable packaging en dat dat nog maar een half procent van de totale omzet van het bedrijf oplevert. “Biodegradable heeft

wel een nuttige functie als land- en tuinbouwplastic omdat het dan natuurlijk in de grond vergaat. Ik zie wel een hele grote markt voor biobased verpakkingen als hernieuwbare grondstoffen.” Maar dan heb je aan het eind van de levenscyclus van de verpakking wel weer hetzelfde probleem als bij gewone kunststoffen. Want de biofolie om het tijdschrift moet na gebruik ook in de bak voor kunststofafval. Aafko Schanssema, directeur van NRK-verpakkingen, relativeerde vanaf de publieke tribune het milieuvoordeel van biokunststof. “Voor de productie van biokunststof uit suikerriet heb je twee keer zo veel energie nodig als voor kunststof uit Nafta.” Met alle andere nadelige gevolgen voor de CO2-voetafdruk en het milieu van dien.

Een front

Opvallend was dat de kunststof- en golfkartonsector tijdens de inspiratiemeeting beide de glassector te hulp schoten toen het ging om te kort schietende inzamelings- en recyclepercentages die dat verpakkingsmateriaal haalt in de voortgangsrapportage. De sector had er al vermanende brieven over gekregen van de Inspectie voor Volksgezondheid en Milieu, zo schreef Dijkma in haar brief aan de kamer. Volgens Hanegraaf is het percentage voor glasrecycling in de raamovereenkomst veel te hoog gelegd en zal dat nergens in Europa gehaald worden. Bovendien blijken veel glasbakken niet op de goede plaats te staan, waardoor glas in het restafval verdwijnt. Omgekeerd ophalen – het huisvuil brengen en het glas laten ophalen – blijkt volgens Gradus uit onderzoek ook nauwelijks iets op te leveren.

Statiegelddiscussie

Ook de statiegelddiscussie voor grote PET-flessen kwam nog even aan de orde tijdens de inspiratiemeeting. Toenmalig staatssecretaris Mansveld wilde vorig jaar het statiegeldsysteem niet afschaffen, omdat aan een van de gestelde voorwaarden niet was voldaan. Er werd namelijk nog steeds te veel PVC als verpakkingsmateriaal in het supermarktschap gebruikt. Iets wat totaal niets met statiegeld te maken heeft, daar waren alle aanwezigen het wel over eens. Of zoals Joan Hanegraaf het formuleerde. “Dan kun je net zo goed de afweging maken dat je het statiegeld niet afschaft omdat het vanavond donker wordt. PVC is in sommige gevallen ook niet te vervangen.” Volgens de NRK-directeur Aafko Schanssema - vanaf de publieke tribune - is PVC ook een non-issue. “Het wordt zelfs gebruikt voor bloedzakjes. We hadden ooit een dioxineprobleem omdat onze verbrandingsovens PVC niet aankonden. Dat is al lang niet meer aan de orde. Maar dit hebben we ons als verpakkingsindustrie laten gebeuren.” Volgens Hanegraaf komt de statiegelddiscussie nog wel terug op de agenda. “In 2017 is er een evaluatie van de Raamovereenkomst verpakkingen.”

Vanwege het succes van de meeting zal in 2017 wederom een NVC Inspiratiemeeting over de effectiviteit van het Nederlandse milieubeleid verpakkingen en verpakkingsafval worden gehouden. Noteer vast in uw agenda: dinsdag 5 september 2017. Voor meer informatie [klik hier](#).